

Юрчишин В.М.

д.ю.н., професор кримінальної юстиції, професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування Чернівецького торговельно-економічного інституту, Почесний працівник прокуратури України

**ФУНКЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИКА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

У новому Кримінальному процесуальному кодексі України введено інститут судового контролю, який повністю відповідає стандартам Європейського союзу та резолюціям ПАРЕ. Такий правовий інститут, як судовий контроль, діє у правильному напрямку. Однак на жаль, суттєвий вплив на судовий контроль спричинила війна з російською федерацією, що зумовило зміни у повноваженнях органів прокуратури в умовах воєнного стану, зокрема їх розширення, що є цілком закономірним, виправданим та необхідним. Законом №1631-VII від 12.08.2014 року КПК України було доповнена ст. 615 «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції».

Згідно зазначеного Закону на місцевості адміністративні території, на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичних операцій, у разі неможливості виконання у встановлені Законом строки слідчим суддею повноважень передбачених: ст. 163, Розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, ст. 164 Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів, ст.234 обшук, ст.235 Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, ст.247 слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотання щодо негласних розшукових дій, ст.248 Розгляд питання про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, такі повноваження покладалися на «відповідного прокурора» [1].

Під терміном «відповідний прокурор» слід розуміти процесуальний керівник (уточнення – В.Ю.).

02 червня 2016р. Верховна рада України прийняла Закон №1401-VIII, яким внесено до Конституції України зміни та доповнення. Зокрема, Конституцію України було доповнена статтею 131-1, згідно якої в Україні діє прокуратура, яка здійснює:

1. Підтримання публічного обвинувачення в суді;

2. Організацію і процесуальний керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями діями органів правопорядку;

3. Представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом конституція конституції [2, с.58].

З цього часу, на органи прокуратури покладено функцію процесуального керівництва. Ми підтримуємо думку професора В.М. Тертишника про те, що ...прокурор здійснює нагляд за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням... . Тобто він поєднує функції слідчого, обвинувача і прокурора, здійснює нагляд за розслідуванням загалом, а отже, і керівництвом розслідуванням зокрема [3, с. 91].

Зміни до статті 615, доповнення КПК України ст.ст. 615-1, 616 були пов'язані із агресією російської федерації і реакцію Президента України, який видав Указ №64/2022 «Про ведення воєнного стану в Україні», а Указом Президента України від 06.11.2023р. №734/2023 «Про продовження строку воєнного стану» продовжено строк дії воєнного стану в Україні з 05 годин 30 хвилин 16 листопада 2023р. строком на 90 діб [4].

Таким чином, редакція Закону України №1631-VII від 12 серпня 2014р. передбачала, що у разі неможливості виконання у встановлений Законом строки слідчим суддею повноважень передбачених ст.ст. 163, 164, 234, 235, 247 та 248 КПК України, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб, ці повноваження виконує відповідний прокурор. Стаття 615 Кримінально-процесуального кодексу України, доповнена п.2 ч.1 згідно якої, окремі повноваження слідчого судді делегуються керівнику відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором у разі відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею своїх повноважень. Згідно статті 10 Закону України «Про прокуратуру» обласну прокуратуру очолює керівник обласної прокуратури, а окружну прокуратуру очолює – керівник окружної прокуратури (ст.12 Закону України «Про прокуратуру») відповідно на них покладені зазначені повноваження [5, с.15-17].

Отже, у редакції Закону України №1631-VII від 12 серпня 2014р. повноваження слідчого судді у разі неможливості їх виконання, виконував

відповідний прокурор — тобто процесуальний керівник, а згідно Закону №2111-IX від 03 березня 2022р. та Закону №2137-IX від 15.03.2022 р. і Закону №2101-IX від 14.04.2022 р. керівник окружної, обласної прокуратури – за умови відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень передбачених ст.ст. 140, 164, 164, 170, 173, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245 - 248, 250, 290 КПК України.

Висновок: Верховна Рада України внесли зміни та доповнення до Кримінально-процесуального кодексу України, яким надала керівнику окружної, обласної прокуратури повноваження слідчого судді. Такі повноваження на час воєнного стану є виправданими, вони відповідають завданням кримінального процесу – забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування злочинів, вчинених агресором - російською федерацією на території України.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Конституція України: чинне законодавство станом на 05 липня 2023 р.: Офіц. Текст. К.:Алерта, 2023. 80 с.
3. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 1120 с.
4. Голос України, газета №226 10 листопада 2023 року (8243) http://www.golos.com.ua/edition_archive/2023-11
5. Закон України «Про прокуратуру»: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 16 січня 2023 року – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2023. – 140 с. – (Закони України).